

DELAVEC

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—, Za članke ne izvod po 1.— Din.

Oglasi po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Telefon šte. 3478.
Ček. račun 13.562.

Delavski dnevi v Ljubljani

V dneh od 15. do 18. februarja 1929 so se vršila v Ljubljani važna socialno-politična posvetovanja. Dne 17. februarja se je slovesno otvorila palača Delavske zbornice za Slovenijo.

Na Miklošičevi cesti stoji mogočno poslopje, ponos delavskega razreda — Delavska zbornica. Pa naj še kdorkoli zmigava z rameni, zabavlja, se skriva v beznice in rentaci revolucionarno ali kontrarevolucionarno, zasenčiti vseeno ne more dejstva, da je Delavska zbornica viden znak organiziranega delavstva, da reprezentira moč delavstva in njegov zgodovinski pomen — pa četudi je zaenkrat še postavljena v kapitalističnem ozračju in v kapitalistični državi. Delavstvo, ki se zaveda samega sebe, hoče tudi v takem ozračju reprezentirati samega sebe. Kdor pa čaka, da se ozračje spremeni in noče, da bi se ga sedaj videlo, nasprotno pa hoče, da bi delavstvo pod kapitalistično nadvlado ležalo razdrapano, neorganizirano, v beznicah in odklanjalo borbo za vsakdanje potrebe, tistemu ni za viden znak delavske moči v kapitalistični atmosferi. In na tistega tudi delavstvo ne bo računalo, ko pride čas zgodovinske prerokbe, ker ga tudi takrat ne bo na barikadah.

Naloga Delavske zbornice je, da daje državnim in samoupravnim oblastem v vseh vprašanjih, ki se tičejo delavstva, svoja mnenja in da podpira s svoje strani zahteve strokovnih organizacij. V ta namen je potrebno zbiranje obširnega in najrazličnejšega statističnega materiala in pa da v čim večji meri širi med delavstvom izobrazbo in ga duhovno dviga. Torej je Delavska zbornica neke vrste izvrševalni organ sklepov in nalog strokovnih organizacij.

Tako je bilo s pomočjo statističnih podatkov strokovnim organizacijam s pomočjo Delavske zbornice mogoče zaščititi delavske interese in odvrniti marsikatero škodo, ki je pretila delavstvu in nameščenstvu.

Tako je zbornica strokovnjaško nastopila pri razpravi o novem davčnem zakonu, ki je prinesel izenačenje in vsaj delno zmanjšal dosedanja silna bremena, naložena baš na delavska ramena. Istotako nastopa zbornica vselej pri vprašanjih, ki se tičejo delavskega zavarovanja. Zlasti ne smemo tu pozabiti prizadevanj zbornice za zdravo rešitev rudarskega starostnega zavarovanja. Enako skrb ima zbornica tudi za ostale starovpokoje, predvsem železničarje. Ugotovljeno je med drugim, da se je starim neugodnim rentnikom in vpokojencem v času vojne in v povojnih letih inflacije konfisciralo v raznih pravnih oblikah nad 98 odstotkov njihove v prejšnjih rezervah zbrane imovine, t. j. nad 450 milijonov dinarjev. Posledica tega je, da prejemajo ti reveži danes mesečno pokojnino v najboljšem slučaju 300 Din in da deloma dobesedno gladujejo. Železničarskih vpokojencev je 2700, železničarskih ponesrečencev nad 500, rudarskih vpokojencev in ponesrečencev nad 1500 in še drugih več. Gotovo je skrb za sanacijo zavarovanja teh revežev nujno na mestu.

Enako važna je mezdna statistika in z njo v zvezi statistika cen življenjskih potrebščin in konzuma. Industrija se poslužuje pri nas predvsem nekvalificiranih delovnih moči.

Ženska delovna moč se izrablja bolj intenzivno kot moška. Od v statistiki vpoštevanega delavstva (14 industrijskih skupin, 200 obratov, 29.151, t. j. štiri petine industrijskega delavstva) je kvalificiranih delavcev 30.79%, priučenih 16.32% in nekvalificiranih 52.89%. Delavk pa je kvalificiranih

in je že predložila konkretne zakonske osnutke, zlasti osnutek zakona o službenih odnosih pomožnega osebja.

Pri mezdnih gibanjih in drugih delavskih pokretih je Delavska zbornica sodelovala in pri kolektivnih pogodbah je vselej krepko podprla zahteve strokovnih organizacij.

0.82%, priučenih 45.07% in nekvalificiranih 54.11%. Delavcev dela za dnevno mezdo 84.31%, za akordno pa 15.69%. Delavk dela za dnevno mezdo 66.94%, za akordno pa 33.06 odstotka. Največ delavk z akordno mezdo je v tekstilni industriji, to je 71.13%.

Za izenačenje delavskih zakonov dela Delavska zbornica z vso vnemo

Lansko leto je začelo poslovati sodišče delavskega zavarovanja in tu izvršuje Delavska zbornica vse ukrepe strokovnih organizacij. (Razpravo o teh sodiščih priobčimo v prihodnji številki.)

Isto je z delavskimi pokojninskimi fondy, ki so se začeli na inicijativo Strokovne komisije za Slovenijo snovati v tovarnah z nad 100 delavci.

Milijoni brez bodočnosti Med tem, ko proletarijat trpi vsled pomanjkljivosti socialnih zakonov, „gospodarski krogi“ kriče proti tistim, ki še obstojajo.

V Jugoslaviji imamo cele legije ostarelih in od napornega dela iznemoglih delavcev in delavk. In vsi ti ostareli in iznemogli delavci in delavke nimajo ničesar, s čimer bi ublažili svojo starost in iznemoglost. Da dobijo vsaj nekaj za pod zob, morajo prositi vbogajme. Mesto da bi se oddahnili na stara leta vsi onemogli in izčrpani, morajo garati, ako jim kapitalist, seveda, to še dovoli

o starostnem zavarovanju,

ker zakon o neugodnem zavarovanju ni popoln in ne nudi delavcu v slučaju nezgode zadostne za življenje potrebne odškodnine za izgubljeno delovno moč.

V dobi fevdalizma so bile gotove ustanove za siromake, ki so jim omogočale življenje. V dobi kapitalizma pa jih ni, a kolikor so, so tako nepopolne, da milijone ljudi plava v

(da jih obdrži še zaposlene), da si zaslužijo kosček kruha. Če so pa postali invalidi, to je, če jih je doletela nezgoda in ne morejo več delati, so izročeni strašnemu pomanjkanju.

A žene in otročki? Trpe, gladujejo, prezebajo, beračijo — ves pekel se je vsul nanje. In to vse za to, ker so socialni zakoni še pomanjkljivi. To vse zato, ker še nimamo zakona

o starostnem zavarovanju,

popolni neizvestnosti v pogledu na bodočnost, dasi ustvarjajo vse zemeljske dobrine.

In mi vsi, kar nas je proletarcev, še mlajših in slučajno zdravih, in ki moramo delati in delati za kosček kruha, neprestano gledamo v to neizvestno bodočnost, kaj bo z nami, ko bomo izčrpani. Zato zahtevamo

zakon o starostnem zavarovanju.

Delavska zbornica je šla tu odločno na delo in fondi se že snujejo. Tako se bo starostno zavarovanje delavcev vsaj nekoliko dvignilo z mrtve točke.

Za delavsko izobrazbo je Delavska zbornica napela vse moči in tako delujejo čitalnica in knjižnica v Ljubljani in Mariboru naravnost presenetljivo. Izobrazbe treba delavstvu, knjig mu treba. Tako je ljubljanska knjižnica v januarju 1929 izposodila 2298 obiskovalcem 4844 knjig.

Nameravajo se pa še letos osnovati knjižnice v Trbovljah in v Celju ter so v načrtu tudi delavske visoke šole.

To je v kratkem obrisu nekaj glavnih nalog Delavske zbornice. Opisati vse, treba knjige, in ta je izšla te dni ter se dobiva v Delavski zbornici.

Zato so bili dnevi otvoritve palače Delavske zbornice res delavski dnevi.

Pred svetom, pred delavsko in kapitalistično javnostjo je strokovno organizirano delavstvo 17. februarja 1929 pokazalo svoj »Jaz«.

Pri otvoritvi je predsednik s. Čobal povdaril, da je ta lepi dom središče vsega delavstva Slovenije.

Tajnik s. Uratnik je med drugim povdaril odločno in krepko:

»V tem domu so našle prostora svobodne delavske organizacije, ki so duša in osnovno gibalno vse socialne politike. Onemogočiti te organizacije, se pravi presekat vez, ki družbi delavstvo v celote in ga usposablja, da nastopa kot enakoverden faktor.«

Zastopnik ministrstva dr. Tujkovič je povdaril:

»Prepričani smo, da ni treba sedanje socialne politike v naši državi le obdržati, temveč jo tudi razširiti.«

Veliki župan dr. Vodopivec pa je med drugim izjavil:

»Nekateri so mislili, da je sedaj prišel ugoden trenutek, da se socialne pridobitve, ki si jih je delavstvo težko pridobilo, zmanjšajo. Toda to so le želje posameznikov!«

Dr. Topalovič, osrednji tajnik Delavskih zbornic, je konstatiral z zadovoljstvom izjavo državnega predstavnika o socialnih pridobitvah delavstva. Delavstvo predstavlja veliko elementarno silo, ki zna ustvarjati, ki pa zna tudi rušiti. Spomnil se je korenin ustanove Delavske zbornice in njene lepe palače ter vzkliknil pozdrav delavcem v Trbovljah, Hrastniku, Zagorju in drugih delavskih središčih.

Tako se je izvršila otvoritev palače Delavske zbornice.

Navajeni smo raznih izjav gospode pri slavnostnih momentih. Vemo, koliko je nanje dati. Vendar izjava velikega župana pomeni mnogo in nam daje vedeti, da v današnji dobi tudi desničarska reakcija z enim sunkom ne more izvršiti svojih stremeljenj. Delo delavstva, organiziranega v razrednih strokovnih organizacijah, pa je, da se to ne bo moglo izvršiti tudi z večkratnimi sunki. Izjavo zastopnika ministra socialne politike in velikega župana mora organizirano delavstvo uresničiti. Socialni zakoni se morajo izboljšati in razširiti. To je naloga strokovnih organizacij in naloga Delavske zbornice v današnji kapitalistični atmosferi.

Stanovanjska in socialna beda.

Morilni stroj delovnih slojev.

Letos imamo izredno zimo. Hudi dolgo-trajen mrz pritiska. In v tej ostri, za siromake naravnost grozni zimi se zmoti tujpatam kdo, da poroča o »stanovanjskih brlogih«, v katerih umirajo siromašni ljudje.

Nesreče so pravzaprav vzrok tem poročilom, ki jih listi objavljajo čitateljem, da zadoste naročnikom, ki želijo po senzacijah — samo po senzacijah —, ne da bi pomislili, kakšna krivica je to davljenje naroda in kje so vzroki.

Mati vdova ima majhno sobico in tri otroke. Perica je, da plača stanarino 200 dinarjev na mesec. Iti mora za delom, otroci ostanejo doma. Da jih ne bi zeblo, je mati zakurila. In vsi trije otroci so zgoreli.

V velikem mestu v naši državi je hiša, ki ima nad deset brlogov. V enem stanuje pet ljudi. V brlogu je ena postelja, na kateri leži težko bolna jetična žena. Za druge štiri ni prostora, da bi kam legli, ampak se slone ob zidu.

Mati z dvema otrokoma je strežnica. Gre z doma; oba otroka zgorita med tem doma.

Berači-delavci. O dveh slučajih smo te dni čitali. Pridna delavca sta bila, dokler so jima dopuščale fizične moči. Starost in oslabelost pa jima je ponudila v roko beraško palico, dokler ni eden omagal od gladi in mraza na cesti, drugi pa v podstrešni luknji. Oba so žrle uši pri živem telesu, oba sta bila zavita le v cunje. Poginila sta brez pomoči v nesnagi, gladi in mrazu.

Čitali smo še mnogo podobnih dogodkov, ki so le posamezni. Koliko gorja, koliko bede, koliko krivic, ki se delajo starih in onemoglih siromakom pa je zakritih; koliko je trpinov, ki neso grozno trpljenje v grob, v pozabnost. Lahkomišljeno človeštvo si s takimi stvarmi ne dela skrbi. Pozabi vse in pije in poje ter pleše.

Kakor morilni stroj se vrti življenje delovnih slojev, iz katerega lete iveri, da jih družba pomeče na smetišče — in pozabi, a stroj se vrti iznova in iznova.

Le malo teh grozot pride v javnost. In vendar so že te grozote tako kričče, da se mora tudi najizrazitejši flegmatik vprašati: Torej menda vendarle eksistira socialna vprašanje?

Ljudje zmrzujejo, na Črnučah je zmrznila ciganska rodbina, tiči zmrzujejo, divjačina zmrzuje, zmrzuje recimo dva tisoč delavskih rodbin in gladuje obnem. V časopisju se izreka upravičeno sočutje in usmiljenje, pa — amen. Ne stori se nič temeljitega, da bi se zla odpravila.

Spiro vseh teh dogodkov stanujejo ljudje po okuženih, nezdravih luknjah in brlogih. Zdi se tako, kakor bi bil to namen, da zarod, ko se izgara, čimprej pogine, da ne dela napotja in stroškov drugim in družbi.

Sicer vemo, da namen ni tak, ampak malomarnost je, kapitalistična požrešnost je taka, da smatra človeka za orodje, ki kapitalista nič ne stane, in naj se po porabi zažene v staro šaro.

Odtod so in odtod nastajajo take žalostne socialne razmere, katerim se delavstvo in vsak pravičen ter socialno čuteč človek absolutno protivi. Za ohranitev takih razmer ali proti izboljšanju more biti le podivjan človek, ki smatra sebe za boga, vse drugo človeštvo pa za malovredne subjekte.

Zivljenje je učitelj, pravi pregovor. Take slike kažejo življenje in pot, kako je treba urejevati in urediti življenje.

Delavstvo se nahaja ravno sedaj v borbi za zaščito stanovanjskih najemnikov ter za zavarovanje za nezaposlenost in za starost.

Toda v tistem trenutku, ko se delavstvo bori za te upravičene, v socialnih razmerah utemeljene zahteve, zaženo v nasprotnem taboru huronski krklj proti tem zahtevam, kakor da bi ne poznali življenja in ne čitali svojih lastnih časopisov.

Pozivamo delavske zaupnike, da po mestih in industrijskih krajih zbirajo stanovanjske nedostatke, preštejejo nesrečne, ubožne rodbine in siromašne slučaje onemoglih in bolnih delavcev ter jih v kratkem pregledu objavijo v »Delavcu«.

Naj vidijo sovražniki delavskega varstva in zavarovanja, kako zločinska je njih protisocialna politika!

17. marca t. l. se vrši v Celju konferenca zastopnikov strokovnih organizacij in društva stanovanjskih najemnikov v Mariboru (a ljubljansko društvo stanovanjskih najemnikov, kaj delaš?), kjer se bo izdelal načrt akcij, da se doseže:

1. Uveljavljenje stanovanjskega zakona, ki naj velja najmanj do leta 1935, in ki bo ščitil gospodarsko šibkejšo.

2. Kot maksimalna najemna v starih zgradbah naj se določi zlata pariteta.

3. Kazniva naj bo kot odušstvo vsaka zahteva po vstopnini, odstopnini, prispevki za popravilo hiš ali stanovanj itd.

4. Vsi davki naj se plačujejo tudi za prazna stanovanja.

Zahtevamo zdrava stanovanja, cena stanovanja, primerne plače, pa tudi zavarovanje za nezaposlene in onemogle!

Zahtevamo varstvo otrok in mater!

Kdo ima še pogum samo kihiti proti takim zahtevam, naj se javi, da ga pokažemo celemu svetu!

Dokler se glavnice kapitalističnih delniških družb, trustov in kartelov leto za letom podvajajo, početvarjajo, toliko časa je govorenje o gospodarski krizi — laž.

Proletarci — na plan!

Strokovna komisija za Slovenijo je takoj, ko ji je bilo sporočeno, da je »Vulkan« ustavil obrat, ko je KID odpovedala 158 delavcem službo, poslala ministrstvu trgovine in obrti v Beograd in ministru saobračaja dr. Korošcu brzojaven protest in zahtevo, naj takoj uredita, da se premog, namenjen za privatno industrijo, od železniške uprave ne rekvirira. Železniške uprave so imele časa dovolj, da si nabavijo »zlato rezervno«, a če tega niso storile, ne sme zato trpeti delavstvo po industrijah.

Obrnila se je tudi na premogokopno družbo, da pošlje čim več premoga »Vulkanu« in KID ter drugim industrijam, da ne bo delavstvo v tako hudi zimi brez zaslužka. Od KID pa je zahtevala, da mora takoj preklicati odpust 158 delavcev.

K temu dodajamo vsemu delavstvu to, da take intervencije sicer niso v smislu pravega razrednega boja, ali morali smo jih izvršiti zato, da obvarujemo delavstvo in njih družine v tej zimi pred strašnimi posledicami brezposelnosti. Delavstvo naj spozna, da je moč njegova, prava moč v močnih organizacijah in naj ne stoji ob strani, nego se organizira do zadnjega človeka. Potem ne bo trebalo intervencij, tedaj bomo sami zahtevali.

Geslo: Kolikor moči, toliko pravice, velja vedno, v takih slučajih pa najbolj.

Zato: Živele organizacije!

Intervencije Strokovne komisije za Slovenijo.

Tovarna »Vulkan« v Kranju je ustavila obrat. KID na Jesenicah je odpovedala 158 delavcem. To vse vsled pomanjkanja premoga. S tem je prizadeto delavstvo, ki je v tej strašni zimi brez zaslužka. Ljubljanska železniška direkcija rekvirirala za Kranjsko industrijsko družbo na Jesenicah odposlani premog.

Zato se je Strokovna komisija za Slovenijo dne 20. febr. obrnila na ministra saobračaja v Beograd s sledečo brzojavko:

»Industrija v Sloveniji odpušča delavstvo, ker mora vsled pomanjkanja premoga omejiti obrate in ker je ljubljanska železniška direkcija rekvirirala za Kranjsko industrijsko družbo na Jesenicah odposlani premog.

Prosimo, da izdaste brzojavni nalog ljubljanski železniški direkciji, da premoaga, določenega za privatno industrijo, ne rekvirira in že rekviriran premog povrne. Prosimo brzojavnega rešenja.

Strokovna komisija za Slovenijo:
Stanko, tajnik.

Enak brzojav je bil poslan tudi na ministra za trgovino in industrijo, da naj poskrbi, da se premog za privatno industrijo ne bo rekviriral od železnic.

22. febr. je prišel od ministra saobračaja sledeči brzojavni odgovor:

»Strokovni komisiji za Slovenijo
Ljubljana.

Beograd 3866

Ljubljanska direkcija obaveštena je, da ne rekvirira ugalskega premoga za priv. industrijo. Načelnik Generalne direkcije železnic.«

Tolmačenje § 11. Zakona o zaščiti delavcev.

Vsled dvojevrstne razlage § 11. Zakona o zaščiti delavcev, ki predpisuje »za čas trajanja dela pomožnemu osebju odmor za vsakih 8 ur dela najmanj eno uro«, je bilo potrebno, da se to vprašanje in tolmačenje razčisti.

Eni so namreč razlagali, da je ta enourni odmor mišljen med 8 urami dela, drugi pa, da velja ta odmor po izvršenih 8 urah dela.

Beogradska Delavska zbornica je vsled tega od ministrstva za socialno politiko zahtevala pravilno razlago tega zakonskega predpisa. Na to vlogo je prejela od ministrstva za socialno politiko akt Z. R. br. 11.344/4 od 26. januarja 1928, ki se glasi:

»Na vlogo Delavske zbornice br. 4846 od 3. novembra 1928 radi razlage § 11. »Zakona o zaščiti delavcev«, je ministrstvo od Osrednje Inspekcije dela zahtevalo mišljenje in dobilo sledeči odgovor:

»V § 11. Zakona o zaščiti delavcev je rečeno, da se mora dajati pomožnemu osebju odmor po 1 uri za vsakih 8 ur dela za čas, ko delo traja. To vprašanje je bilo razpravljano na letni konferenci Inspekcije dela 1923. leta v Ljubljani in odločilo, da nepretrgano delo ne more nikdar trajati dalje od 5 ur. Ta odmor od ene ure se mora torej dajati po petih urah nepretrganega dela.«

Konstatacija

Janez Makuc je bil izvoljen kot organiziran član razredne organizacije v Delavsko zbornico na listi delavcev, organiziranih v sestavu Strokovne komisije za Slovenijo.

Ker so njegovi nastopi bili v splošnem proti sklepom Strokovne komisije za Slovenijo in pri tem škodljivi strokovnemu pokretu, ki le discipliniran in močan nekaj pomeni, ter sprejema in priznava na utemeljenih in konkretnih dokazih kritiko, zavrača pa vsako neosnovano in demagoško blatenje, ki samo škoduje moči organizacij in koristi kapitalistom, ga je organizirano delavstvo iz svoje srede izločilo.

Vključ temu, da mu je organizirano delavstvo dalo nezaupnico, hoče Janez Makuc ostati še nadalje mandator istega ter

je samo izstopil iz kluba Strokovne komisije Delavske zbornice.

Ker zahteva razredni boj disciplino, je seja ožega odbora Strokovne komisije za Slovenijo vzela Janezu Makucu, ki ni član nobene v sestavu Strokovne komisije se nahajajoče organizacije, mandat in ga pozivila, da ga odloži.

To sporočamo strokovnim organizacijam, delavskim zaupnikom in vsemu organiziranemu delavstvu v vednost in ravnanje, da ne bi kdo za izpade ali nastope Janeza Makuca delal odgovorno kako strokovno organizacijo ali Strokovno komisijo za Slovenijo.

Strokovna komisija za Slovenijo:

Jurij Stanko, France Jernejčič,
t. č. tajnik. t. č. predsednik.

Jaroš:

Strokovne organizacije v Rusiji.

Nedavno je Mednarodni urad dela v Ženevi priobčil v svojem tedniku »Industrial and Labour Information« pregled o stanju strokovnih organizacij v Rusiji, ki so tudi za nas zanimive in poučne. Navedbe je gori navedeni list posnel po ruskih uradnih podatkih in v glavnem omenja:

Dne 1. julija 1927 je v Rusiji bilo v celoti 10.250.000 organiziranih delavcev, odnosno delavk. Razen lesnih delavcev je število članstva napram letu 1926 v vseh strokovnih organizacijah narastlo. V posameznih panogah industrije in poklicih je bilo organiziranih, in sicer:

V poljedelstvu 1.122.300, v papirni industriji 43.300, rudarstvu 443.300, lesni industriji 171.300, v usnjarstvu 122.300, kovinski industriji 860.000, v grafičnih strokah 110.300, v živežnih strokah 456.500, v sladkorni industriji 105.700, v tekstilni industriji 826.000, kemični 242.000, oblačilni 75.400, stavbarstvu 624.000, plovstvu 166.300, železnicah 1.096.900, krajevnem prevozništvu 178.500 in pri poštnem, telegrafskem in telefonskem prometu 115.200.

Nadalje je bilo v državnih, trgovskih in javnih službah strokovno organiziranih:

V umetnostnih panogah 88.700, v zdravstvu 499.100, v pouku 771.900, sovjetskih in trgovskih uradnikov 1.197.000, v službah mestnih občin 244.400, končno je štela strokovna organizacija hotelskih in restavracijskih nameščencev ter služinčadi kakor tudi hišne služinčadi 267.400 članov.

Sledi odstotni pregled organiziranih žensk v posameznih zvezah.

Centralni svet strokovnih organizacij je ravnokar izdal okrožnico, v kateri razpravlja o rezultatih delovanja strokovnih organizacij v letu 1927; obenem navaja tudi smernice za nadaljnje delo. Poleg tega centralni svet v svoji okrožnici opozarja, da je treba propagando za strokovni pokret pojačati, in to zlasti med novimi krogi delavstva, ki se v glavnem rekrutira iz vrst kmečkih sinov, pri katerih prevladuje drugo mišljenje in drugi nazori. Opaža se, da vlada med temi novimi delavci napram strokovnemu pokretu očitna brezbržnost. Te delavce se zane-marja in celo prezira. Kar se tiče volitev obratnih odborov, priporoča centralni svet, da se ima poslovanje vsakokratnih odstopajočih obratnih odborov pregledati. Vse je urediti

Huda zima — premogovna kriza — in kapitalizem.

Dasi neroden naslov, vendar primeren za vse to, kar je povzročila huda zima in z njo premogovna kriza in kako je s premogovno krizo kapitalizem pokazal, kaj mu je mar človek in to še posebej človek, ki je delavec.

Tako-le po kranjsko naj tu povemo eno stvar.

Če smo delavski zaupniki razlagali našemu delavstvu, kaj je kapitalizem, kapitalist, in kakšne interesne razlike so med njim in kapitalistom, se je marsikateri še nevedni delavec zgražal nad zaupnikom in rekel: saj ne verjamem, da je moj gospod tako slabih namenov, ne, gospod niso taki, saj so usmiljenega srca in še govorijo z menoj, pa posmeja se mi tudi včasih in marsikaj so mi že tudi dali in priznali, jaz jih pa le spoštujem; tako-le prav po kranjsko se je že marsikateri odrežal v svojem zgolj hlapčevstvu.

Mnogi delavec je naiven in rad verjame lepim besedam. Različni so vplivi, ki so temu vzrok. Naš današnji človek je prešel skozi dobo silnih osebnih avtoritet in mističnih sil, ter le s težavo spoznava resničen pomen besede kapitalist. S težavo si oblikuje predstave in pravilno razume marksistični nauk šele, kadar sam osebno faktično doživi nekaj, kar se mu je prej tisočkrat povedalo, razlagalo in dokazovalo na drugih.

Huda zima je vsepovsod hudo in kruto udarila najbolj delavstvo ne samo v naši državi, nego povsod.

Premog, ki je še vedno glavna gonilna sila našega gospodarstva, je pričel primanjkovati. Železnice, ki bi si ga morale preskrbeti v ugodnem času dovolj in po predpisu za tri mesece — in te takozvane »zlate rezerve« se smejo lotiti le v izrednih silah, kakor je bila sedaj — tega niso storile. Zato so pa sedaj kratkoma rekvirirale premog, naročen in določen za industrijska podjetja. S

tem pa je bila podana še prej, kakor bi bilo potrebno, situacija, da se omeji delo v obratih in z omejitvijo odpusti delavstvo.

Tako je ustavila svoje obratovanje tovarna gumijastih izdelkov »Vulkan« v Kranju. Delavstvo je ostalo brez zaslužka. Kranjska industrijska družba je odpovedala službo 32 delavcem na Javorniku in 124 delavcem iz žične valjarne na Savi, ker je prisiljena zmanjšati obratovanje.

Tu se je takoj pokazalo, da so interesi kapitalizma drugačni, kakor interesi delavstva in da so »gospod prav malo usmiljenega srca«, če gre za njihov žep. Ker, če bi bili res »usmiljenega« srca, bi delavstvu vsled pomanjkanja premoga, ki je v tej zimi in zametih neke vrste elementarna nezgoda, ki ni dolgotrajna, ne odpovedali in mu dali plačani dopust. Ali ker je tu posredi denar, tega niso storili, nego delavstvo odpustili, da ne bo »podjetje trpelo škode«. Če trpi škoda in beda — delavec, podjetju nič mar.

In odpovedali so, neglede na to, po koliko let so že pri podjetju zaposleni. Po 40 let so že nekateri pri KID. Ali podjetje se ni oziralo na to, niti ni pomislilo, da treba take stare delavce, ki so vse svoje moči pustili v tovarni, vsaj penzionirati, ne pa odpustiti.

Dobiček in dividende so prvi in edini pogoj vsega, delavstvo, človek, je samo sredstvo, da te dividende poveča. Če jih ne more, se ga od strani.

Tak je kapitalizem in »gospod z usmiljenim srcem« in mi marksisti, ki kažemo delavstvu, da razredni boj divja in naj ne bo delavec sam proti sebe, v takih slučajih še glasneje povzdiguje svoj glas:

»Proletarci, delavci, vsi, kar vas je, stopajte v razredne strokovne organizacije.«

tako, da bo sodelovanje izvoljenih obratnih odborov z masami delavstva kar najtesnejše. Žene so v obratnih odborih in obratnih svetih zastopane razmeroma malo (samo 19,2%), čeprav tvorijo več kakor četrtino vsega strok, organiziranega članstva. Finančna situacija je v splošnem zadovoljiva. Dohodkov so strokovne

organizacije v letu 1927 imele 97 milijonov 387.000 rubljev, izdatkov pa 96.276.000 rubljev. Od celotnih izdatkov je šlo za plače funkcionarjev 26.597.000 rubljev (g. Makuc protestirajte!), upravnih stroškov je bilo 6.290.000 rubljev, za kongrese, potovanja itd. so znašali stroški 8.015.000 rubljev, v podporne svrhe (brezpo-

selnost in kulturna propaganda) je šlo 24.869.000 rubljev, končno je bilo višjim inštancam strokovnih organizacij odračunano 24.863.000 rubljev.

Okrožnica centralnega sveta proučevala, da so upravni stroški preko mere visoki. Članstvo je v zadnjih dveh letih naraslo za 44,2%, nagrade upravnih organov pa so poskočile za

108%. Medtem ko se upravni stroški zvišujejo, se zneski za podpiranje brezposelnih in kulturno propagando omejujejo; na oba tozadevna fonda je prišlo ne celih 25 milijonov rubljev, dočim so upravni stroški znašali skoro 41 milijonov rubljev.

(Konec prihodnjič.)

STROKOVNI VESTNIK.

Sekcija težke železne industrije.

V dnevih 2. in 3. marca 1929 se vrši v Brnu konferenca zastopnikov delavstva težke železne industrije iz Avstrije, Čehoslovaške, Madžarske, Poljske, Romunske in Jugoslavije.

Ta konferenca je neprecenljive važnosti iz organizacijskega vidika, da se organizacija seznanja z razmerami in specijelnimi vprašanji delavstva težke železne industrije, njegovim mednarodnim razmerjem in njegovim socialnopolitičnim položajem s posebnim ozirom na hitro racionaliziranje te industrije, proti katerim posledicam se mora to delavstvo zavarovati.

To vprašanje bode najvažnejši predmet te konference in tudi najtežji vsled tega, ker je ravno v tej industriji kontrola in vpogled najtežji, osobito pa vpogled v delavne in plačilne razmere, ki tvorijo pravi privilegij vodstev te industrije.

Kapitalisti ne investirajo svojega kapitala v industrijo za to, ker ga imajo, temveč za to, da ga obdržijo in pomnožijo. Producirano blago ne razpisljajo po meri potrebe, temveč ga prodajajo za profit. In ker se producira le za profit, jih goni konkurenca k temu, da čim ceneje in čim več produkcije dosežejo.

Še pred kratko dobo — pred desetimi ali petnajstimi leti — so vladale v naši težki železni industriji popolnoma primitivne produkcijske razmere. Vojna pa je to industrijo razširila v najnerazvitejše kraje sveta, katere je obstoječa železna industrija poprej zalagala s temi produkti in naravno smo doživeli po vojni čisto nove razmere posebno v tej industriji. Nastopila je huda kriza in se huja konkurenca.

Kapitalisti, ki so bolj zreli in dostopni za organizacijo, kakor današnje delavstvo te industrije, so tako spoznali, da če ostane pri starem konkurenčnem boju, da se bodo s tem uničili sami sebe ter so se orientirali v nov nastali položaj. Spoznali so, da zaščitna carina ni vse, zato so si razdelili trg in produkcijo, kartelirali so se, odnosno organizirali so se preko vseh državnih mej in s tem dosegli še tretji najvažnejši čin za njihov profit, diktat cen ljudstvu in njegovim vladam. S tem so prišli do sapa, konsolidirali so se.

Toda profit ne pozna nobene meje, on je gonilna in ustvarjajoča sila kapitalističnega sistema. Z malim profitom niso več zadovoljni, ker so se med vojno navadili neomejenih profitov. Nova tehnika z novimi iznajdbami jim zopet nudi priliko, svoj profit še bolj povečati. Če se v enem obratu isto količino produkta izdelava v štirih urah, za katero se rabi v drugem sličnem obratu osem ur, je jasno, da je produkt prvega cenejši. Ker je ta in oni moderniziral obrat, ga mora tudi tretji v tej in oni državi. Sedaj so torej mrzlično na delu ter so započeli svoje gospodarstvo temeljito spreminjati. Investirani kapital postavlja drugače v obrat. Založili bodo torej več kapitala v stroje in nadomestili ter skrajšali živo delovno silo in pomnožili s skrajšanim produktivnim procesom produkcijo ter še potrebno živo delovno silo upregli v stroje še kruteje in izsilili še večje storitve. Kratko, to je jedro racionalizacije.

Oni obrati te industrije, ki se temu zgodovinskemu procesu ne bodo prilagodili, so obsojeni na ustavitve ali pa jih bode požrl kartel in jih poljubno spravil s sveta. Kaj bo z delavstvom, to kapitaliste ne briga. Njihov odgovor na to je kratak: pravijo: mi nismo nobena preskrbovalnica, ne rabimo vas več.

Kakor ima pa kapitalist dandanes možnost, da skoro neomejeno drvi preko vsega za svojim profitom, brez ozira na uničujoče in propadajoče posledice za delavstvo, ima na drugi strani delavstvo možnost in dolžnost, da tem nameram in faktom postavi protibrambo, svojo trdno organizacijo, potom katere si edino zamore izboljševati delavstvo skrajšanje delovnega časa in zaposlitev brezposelnih ter na drugi strani zboljšati socialne reforme.

Tudi nas delavce težke železne industrije v Jugoslaviji čaka vse to, v kolikor se že ne odigra. Vsled tega naj naše delavstvo težke železne industrije ne stoji ob strani vsemu temu brezbrizno. Vsa indiferentnost je samo pobuda podjetnikom, delavstvu pa past za popolno suženjstvo. Veliki nalogi nasproti stoji delavstvo težke železne industrije; zmogli jo bomo le, ako gremo vsi na delo in organiziramo do zadnjega moža vse solpne te stroke, ter jim pokažemo prepad, ki zija pred nami, čez

katerega je treba napraviti močan most — enotne organizacije po vzledu naših delodajalcev, kot protiutež, dokler se ne prevaža...

Glavno in najvažnejše vprašanje bo torej morala rešiti ta konferenca: pokazati položaj delavstva te industrije in razkriti načrte teh industrijalcev. Delavci težke železne industrije v Sloveniji, vzdromite in odsovitve se sklepom, ki jih bode napravila ta konferenca, predvsem pa, organizirajte se in mislite nase in na svoje družine!

Bakreni rudnik »Bor« v Srbiji.

Kako izkorišča inozemski kapital naše narodno gospodarstvo, predvsem pa pri njem zaposleno delavstvo, nam bodo pokazale nastopne številke. Bakreni rudnik »Bor« je v rokah neke francoske družbe ter je lani produciral 15.086 ton surovega bakra napram 12.763 tonam v letu 1927. Čisti dobiček za drugo polovico leta 1927 je znašal 19.500.000 frankov, napram 18 milijonom za vse poslovno leto 1926/27. Dividenda za drugo polovico leta 1927 je znašala za navadne delnice 107 frankov, torej ravno toliko kot za vse poslovno leto 1926/27. Od 1. januarja 1928 naprej je poslovno leto isto kot navadno kaledarsko leto. Na pariški borzi notirajo delnice rudnika »Bor« okoli 3900 frankov, dasi je nominalna vrednost delnice 100 frankov.

Tako govore številke, katere je družba sama objavila. Vsak delničar je prejel samo v poslovnem letu 1927 ves vplačan denar za delnico nazaj. Razen tega se mu je pa vrednost delnice pomnožila 39 krat. K tej bilanci bi bilo treba objaviti na nasprotni strani tudi bilanco tam zaposlenih delavcev. Videli bi, da se je delavcu njegova produktivna moč za 39% zmanjšala, dočim si je moral napraviti dolgove, da je zamogel preživeti svojo družino.

Ali bi bila taka eksploatacija mogoča, če bi bilo delavstvo v Jugoslaviji vsaj 60% organizirano? Ali je pri nas v Sloveniji drugače? Ne! Tudi pri nas so iste razmere. In te razmere bodo vladale toliko časa, dokler ne bo našlo delavstvo poti v razredno organizacijo.

Splošna električna družba Berlin. (A. E. G.) Allg. Elektr. Gesellschaft Berlin, ki ima svoje podružnice tudi v Jugoslaviji, je imela v poslovnem letu 1927/28 16.500.000 zlatih mark čistega dobička. Promet je znašal preko 500 milijonov ter ima družba že zopet novih naročil za okoli 400 milijonov. V letu 1926/27 je pa imela družba 12.350.000 zlatih mark čistega dobička, torej so v prošlem letu napravili nad 4 milijone zlatih mark več čistega dobička kot leto poprej. (In to zato, ker socialna zakonodaja ovira gospodarski razvoj. Op. ured.)

Baker se je podražil. Bakreni trust je s 23. januarjem zvišal prodajno ceno bakra na 0,25 centov pri kilogramu. Ta podražitev se je takoj poznala. Že drugi dan so trgovci z medeno pločevino v Nemčiji zvišali ceno na 173 mark in ceno mednih cevi na 152 mark.

Mednarodni kartel jekla. Vodstvo mednarodnega kartela jekla se je pogajalo z italijanskimi tovarnami za pristop v kartel. Italijani so pristop odklonili z motivacijo, da je njih delovanje omejeno, ker izdelujejo le za domačo preskrbo.

Evropski kartel cinka je sklenil znižati produkcijo za 10%, dokler cena cinka ne doseže 22 funtov. Nemška produkcija cinka znaša v letu 1928 96.256 ton, v letu 1927 je 84.062 ton. Produkcija svinjca je znašala v letu 1928 104.839 ton.

Angleška železna industrija. Poročilo, ki je bilo od strani industrijecev predloženo angleški vladi, se peča v prvi vrsti z železno in jekleno industrijo. Konservativni industrijci zahtevajo uvedbo zaščitne carine. Člani delavske stranke so pa predložili manjšinsko poročilo, v katerem načeloma odklanjajo zahteve po zaščitni carini, pač pa zahtevajo racionalizacijo železne in jeklene industrije.

OBČNI ZBOR S. R. M. J. PODRUŽNICA »LJUBLJANA« se vrši v nedeljo, dne 3. marca 1929 ob 9. uri dopoldne v dvorani Delavske zbornice. Dnevni red običajen. — Pozivajo se vsi člani, da se občnega zbora polnoštevilno udeležijo.

RUDARJI.

Junaštvo Dela!

V svetovni vojni smo imeli priliko videti, kako umetno so kapitalistični krogi znali navduševati narode za vztrajnost v

borbi naroda proti narodu. Vsi oni, ki so po njihovem nalogu najuspešnejše in s čim večjo krvoločnostjo uničevali človeška življenja in stoletno ustvarjenje delovne roke, so bili odlikovani za svoje pogubonosno delo. V čegavo korist?

Ali ko je letos narava napovedala boj vsemu življenju v narodi v obliki strašne zime, ko je ves človeški izum in vsa ostala moralna sredstva in orožje odpovedalo, tukaj se je pokazalo, kaj vse zmore tiho junaštvo — za katero obstoječa družba ne prizna odlikovanja — v obliki Dela, ki ga je ta čas vršilo rudarsko delavstvo v boju z vsemi elementarnimi silami.

Res je bilo in še bo vse življenje, osobito pa delavski razred najbolj prizadeto na posledicah te grozne zime. Nečloveške napore so prenašali naši železničarji in drugo delavstvo. Ali ko je kriza prihajala na vrhunc, se je naenkrat pojavilo v vsej javnosti strašno vprašanje: kaj bo? Kuriva, premožga zmanjkuj! Časopisi so prinesli vesti, mesta Beograd, Zagreb, Ljubljana so pred katastrofo vsled pomanjkanja premožga. Šole so se morale zapreti, železnice so morale svoj obrat omejiti, da ne govorimo o strašnem pomanjkanju kuriva pri ubožnejših slojih.

Tukaj so se naenkrat obrnile vseh prizadetih skrbi polne oči v te črne rudarske revirje. Vse je videlo rešitev samo v vztrajnosti, in požrtvovalnosti teh tisočev črnih trpinov, ki dandnevno in leto za letom vedno v borbi s temnimi podzemskimi silami trgajo iz nje naročaja črni zaklad, da ga izročijo v uporabo ostali družbi.

Premog, premog, je bila deviza vseh v teh težkih dneh. Da, in če kdo kdaj, je rudarsko delavstvo ta klic razumelo. Ko so rudniške uprave zaokule delati noč in dan, ob nedeljah in praznikih, rudarji niso odrekli, v zavesti si svoje velike vloge, ki jo igrajo s svojim delom v prid splošnosti. Ne, niso se ustrašili tudi težkih žrtev, ki so jih morali doprinesiti na konto svojega zdravja, samo da se blaginji splošnosti odzovjo.

V teh težkih časih, ko je bilo vse odvisno od vladarja premožga, ko se je vsepovod pričakovalo premož in zopet premož, je vršil rudar strašno borbo z vsemi podzemskimi in nadzemskimi silami. V jami ves prepoten od naporega dela, večinoma slabo prehranjen, se je pehal za mrzlim lešom in vozičkom po mrzlih in preprihah polnih rovih. Ob končanju šifta pa je moral v slabi delovni obleki, izpostavljen vsej grozi mraza, največkrat šele po dolgih ovinkih, komaj priti na toplo.

To je imelo za posledico, da je pod težo obstoječih gospodarskih razmer že itak zrahljano zdravje rudarja začelo pešati, pešati v čimvečjem obsegu. Izneemogel, premaržen, lačen je šel k zdravniku eden za drugim. Ordinacije so trajale od zjutraj do večera. Meščanski listi so pisali o 1400 bolanih v Trbovljah, 300 v Zagorju itd. Da, darovali so ti junaki dela svoje najdražje, svoje vse, svoje zdravje, samo da se odzovejo svoji dolžnosti napram skupnosti. Danes, ko je najbrž ta težak boj z mrazom dobojevan, ko vse z veseljem pričakuje vstajenja narode, pa mnogo teh ustvarjajočih junakov dela leži težko bolanih doma v sredi svoje bedne lačne družine in marsikateri si je nakopal kal boleznij v svojem telesu, ki ga bo rušila, dokler ga ne zruši.

To so žrtve ustvarjajočih sil dela, katere so danes predane na milost in nemilost usodi, in ki se bodo v najsrečnejšem slučaju zopet morale povrniti v temne rove, ali pa nasprotno v prerani grob, in katerih junaštvo v borbi v prid skupnosti bo hitro zapadlo v pozabljenost in ravno od tistih krogov obstoječe družbe, kateri so sedaj v dobi težkih časov ravno največ stavili na nje. Ne bodo se spomnili potrebe njih odlikovanja, kakor so to v vojni delali. Ti trpini takega odlikovanja tudi ne marajo. Ali eno je, kar brezpogojno hočejo in to je, priznanje vrednosti njih dela. Za to priznanje pa tudi pravico do vzpostave njih človeka dostojnega življenja in njihovih družin. Junaki dela so izvršili in vršijo svoje napram družbi in sedaj je na obstoječi družbi, da se odzove napram njim.

Zahtevamo zaščito rudarskega delavstva.

V zadnji številki lista »Delavec« smo pod člankom z naslovom »Pa povejmo še mi svoje« med drugim poročali tudi o številnih nesrečah rudarjev, zaposlenih v rudarski industriji. Ker se pa predstavniki rudarskih podjetij pri vsakem takem slučaju trudijo

dokazati, da je v glavnem vzrok nesreče vedno le prizadeti delavec in ker temu nasleda tudi del meščanskega časopisa, hočemo danes vsej javnosti na konkretnem slučaju, ki bi lahko zahteval človeško žrtev, dokazati, da je ravno nasprotno.

Iz tega slučaja, ki je podrobno opisan v spodaj navedeni ovadbi, ki jo je poslalo vodstvo »Zveze rudarjev« na rudarsko oblast v Ljubljani, je jasno razvidno, da je ne samo neprevidnost rudarjev, temveč v glavnem priganjaški sistem dela in vedno večja gonja za dobičkom na račun delavčevega zdravja in življenja, pravi vzrok vseh nesreč v rudarski industriji.

Tozadevno objavljamo spodaj navedeno ovadbo, in upamo, da bo rudarska oblast potrebno ukrenila, da se bo varnostna zaščita rudarskega delavstva po obstoječih predpisih dosledno izvajala.

Okrožnemu rudarskemu uradu

v Ljubljani.

Podpisano vodstvo Zveze rudarjev Jugoslavije v Zagorju ob Savi si dovoljuje spošt. naslovu naznaniti sledeče:

Trboveljska družba je po svojih podrejenih organih obratnega vodstva rudnika Kisovec odredila, da morajo motorni vodje sami spravljati polne in prazne vlake po Marks-rovu od strojnega jaska Kisovec in od rova Vilhelmine. Samo na zadnji voziček se pritrjuje luč.

Tako se je zgodilo, da so motorni vodje s polnimi vlaki na nočni tretjini dne 6. febr. tl. nad ustjem križišča iz Vilhelmine in strojnega jaska vsled defekta na motorjih zaradi preobremenosti obtičali. Na prvi tretjini so s pomožnim motorjem, katerega je vodil motorist Gorišek Anton, spravili te vlake na dan. Pri tem izpravljanju sta bila navzoča gg. višji nadzornik inž. Lapornik in nadpaznik Štibernik. S praznim vlakom nazaj so peljali poleg 20 praznih vozičkov še 15 polnih. V motorni vlak je stopil g. Lapornik sam poleg motorista, a v vozičku se je peljal g. Štibernik. V rovu pa je motor vsled preobremenosti začel spodsavati. Nato je moral motorni vođa Gorišek izstopiti ter iti pred tekoči motor in tračnice s peskom posipavati. Vsled močnega izpuha motorja so nastali strupeni plini, ki so povzročili, da je Gorišek pred motorjem padel v nezavest. Le slučaj je pripisati, da je bil še na motorju g. Lapornik, ki je motor ustavil, da se ni zgodila smrtna nesreča.

Po izjavi motoristov, pa morajo motoristi, ki imajo vedno preobtežene motorje, vedno, kadar jim začnejo motorji spodsavati, iti pred vozeči motor tračnice s peskom posipavati, kar je vedno v zvezi s smrtno nevarnostjo.

Vsled zgoraj navedenega slučaja in nevarnostne ponovitve, da se prepreči eventualno človeška žrtev, naprošamo spoštov. naslov. da blagovoli takoj potrebno odrediti, da se ta nevarnost odstrani, in to s tem, da se da k motoristu še po eno pomožno moč, ter prepove, da se posipava proga takrat, ko je motor v teku in na njem nobenega človeka, ki bi ga v slučaju nesreče ustavil.

Zveza Rudarjev Jugoslavije

J. Arh, t. č. tajnik.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Konferenca delegatov »Splošne delavske zveze« ob otvoritvi Delavske zbornice v Ljubljani.

Vkljub prometnim oviram se je ob tej priliki zbralo naših delegatov iz Slovenije lepo število, da prisostvujejo zgodovinsko važnemu dogodku v razvoju delavskega gibanja v Sloveniji, otvoritvi veličastnega svojega lastnega doma. Vse delavstvo cele Slovenije priznava in tudi vsa javnost, da je Delavska zbornica pod vodstvom Strokovne komisije izvršila ogromno delo v korist delavskega razreda. Je nekje par ljudi, kateri zgolj iz zavisti in svoje nemoči to delo omalovažujejo in blatijo, toda sami sebi izrekajo s tem obsodbo.

Naši delegati so se ob tej priliki zbrali tudi k posvetovanju za svoje delo v strokovnih organizacijah. Konferenci, katero je otvoril in vodil s. Jančič, je prisostvovalo 15 delegatov, in sicer: iz Ljubljane, Most, Vevč, Medvod, Kranja, Tržiča, Hrastnika (kemič. del.) in Šoštanj. Vsled prometnih ovir, žal, niso mogli priti delegati iz Ruš (kateri so nam poslali oprostilo in pozdrav), iz Maribora, Ptujja, Slovenjgradca, Šoštanj in Mojstrane.

Sodrug Haramina, predsednik Saveza iz Zagreba, je obrazložil podrobno položaj, v katerem se nahajamo ter podal smernice za naše delovanje, kar so navzoči z odobravanjem vzeli na znanje.

Tajnik s. Jakomin je podal stvarno poročilo o poslovanju oblastnega odbora.

V debato so posegli skoro vsi navzoči delegati. Zlasti so z razumevanjem položaja govorili s. Krč iz Kranja, Mehle iz Most je povdaril potrebo izobraževalnega dela in posebnih zbirk sredstev po podružnicah v ta namen. Sodrug Jančič je ob zaključku lepo uspele konference povdaril potrebo, da podružnice drže stalne zveze z

našim tajništvom, potrebo ustanavljanja delavskih pomožnih starostnih fondov ter važnost delavske gospodarske osamosvojitve, ki je mogoča le na ta način, da naše članstvo pristopa tudi v združene organizacije.

Naši delegati so odhajali na svoje domove s prepričanjem, da je naše gibanje v najlepšem razvoju ter sklenili, da bodo z vso vpeno delovali za povzdigo naših strokovnih organizacij.

Občni zbor naše podružnice v Kranju.

V nedeljo, dne 10. t. m., se je vršil naš dobro obiskan občni zbor. Predsednik Ivan Zupan, ki je občni zbor vodil, je med drugimi važnimi stvarmi povdral v svojem poročilu, da se ima podružnica boriti z različnimi težavami, zlasti z nežavednostjo delavstva, ki je povečini kmečko. Vkljub temu pa smo dvignili podružnico, katera je štela začetkom leta 1928 20 članov, tako, da je ob koncu leta 1928 štela že 60 članov. Vsekakor napredek, dasi bolj skromen z ozirom na veliko število delavstva, zaposlenega v Kranju.

Blagajniško poslovanje je bilo naslednje: Din 4116,50 se je odračunalo centrali, Din 710.— pa se je izdalo za podpore, agitacijo in upravo. Sodrug Krč Franc je za nadzorstvo poročal, da je bilo poslovanje z denarjem v redu. Po četrtimnem odmoru se je sestavil predlog za novi podružnični odbor. Za predsednika je bil ponovno predlagan s. Iv. Zupan, kar pa je s primerno utemeljitvijo odklonil, se zahvalil za zaupanje ter predlagal, naj se za predsednika izvoli sodrug Franc Krč. Po vsestranski debati se je soglasno izvolil naslednji odbor: Predsednik: Krč Franc, tajnik: Kristanc Franc, blagajnik: Oman Ivanka. Odborniki: Pogačnik Peter, Vreček Franc, Dolenc Ciril, Kontrola: Krč Franc, Stirm Anica in Poličar Peter. Namestnik predsednika: Zupan Ivan. Namestnika tajnika: Novak Franc. Namestnik blagajnika: Dolenc Ivanka.

Po izvolitvi odbora je oblastni tajnik Jakomin poročal o mizernem položaju delavstva ter z vzpodbujajočo besedo bodril članstvo, naj vse stori, da ojača edino uspešno orožje delavstva, strokovno organizacijo, da bo moglo odbiti napade kapitalistov. Nato je razvil načrt za bodoče naloge odbora in organizacije. Z odobravanjem se je sledilo izvajanju našega tajnika ter smo v svojih trpečih, razžaljenih in ponižanih dušah sklenili, da bomo potrojili svoje sile ter vse storili, da naša organizacija napravimo močno in trdno.

K zaključku je s. predsednik Krč izrekel iskreno zahvalo za zaupano mu mesto ter obljubil, da bo vedno storil vse, da se organizacija povzdigne ter da bo vedno kot predsednik organizacije branil pravice članov, prosil pa, da se ga v tem stremjenju podpira.

Nato se je lepo uspeli občni zbor zaključil.

Kemična tovarna v Mostah.

Občni zbor naše organizacije se je vršil 17. januarja 1929. Bilo je navzočih lepo število članov. Predsedniško poročilo je podal s. Mehle Mihael, ki je v kratkem orisal položaj podružnične delovanja in letu 1928. Tajniško poročilo je podal s. Jančič, ki je poročal, da je imel podružnični odbor 10 odborovih sej in ravno toliko podružničnih sestankov. Odbor je sporazumno z obratnimi zaupniki vložil na ravnateljstvo tovarne več pismenih zahtev, kakor glede priznanja Prvega maja za delavski praznik in tudi za povišanje mezd nekaterim delavcem. Vse zahteve so bile sicer delno rešene, nekaj pa jih čaka še, da jih delavci, še bolj združeni v naši strokovni organizaciji, spravimo v življenje v najkrajšem času. Blagajniško poročilo je podal s. Cerar Martin, ki je poročal, da je bilo v letu 1928 denarnega prometa 10.791 Din 50 para. Od tega je bilo poslanih centrali 8261,90 Din, za list »Delavec« skupaj 1156,60 Din, po 40 para za podružnico 1022 Din, podpore 351 Din; skupaj 10.791,50 Din. K temu še podružnični izdatki v znesku 834 Din, tako, da je ostalo v blagajni 620 Din. Poročilo blagajnika se je vzelo soglasno na znanje.

Za nadzorstvo je poročal s. Reven Karol, ki je poročal, da je poslovanje blagajnika našel v lepem redu, kar se tudi člani lahko sami prepričajo. Po izčrpnem poročilu vseh funkcionarjev, je predsednik Mehle dal na glasovanje zaupnico staremu odboru, kar je bilo enoglasno sprejeto.

Nato je sledila volitev novega odbora. Zato se je predlagala tričlanska komisija za sestavo kandidatne liste.

O novem položaju, ki je nastal, je poročal naš oblastni tajnik s. Jakomin ter nam je ves sedanj položaj stvarno raztolmačil, kako se mora članstvo, posebno pa podružnični odbori, obnašati, da ne nasedejo kakšni provokaciji. Po izčrpnem poročilu tajnika je s. predsednik prečital kandidatno listo, nakar je sledilo glasovanje. Izvoljen je naslednji odbor, ki se je na seji 7. februarja konstituiral sledeče: Mehle Mihael, predsednik; Recek Franc, tajnik; Cerar Martin, blagajnik; odborniki: Kral Rupert, Prantar Franc, Bitenc Ivan, Elzner Ivan in Černe Andrej; kontrola: Lukec Viktor in Maček Franc.

Nato je predsednik zaključil dobro uspeli občni zbor.

ŽIVILCI.

ŽIVILCI — C. O.

Za nedeljo 17. t. m. sklicani redni kongres Z. Z. D. J., se radi prometnih ovir ni vršil (ker niso mogli priti vsi delegati) in se ga za nedoločen čas preložil.

Centralni odbor.

Internacionalna unija živilcev.

V naši živilski internacionali so včlanjene naslednje stroke: Pekli, slaščičarji, iz-

delovalci biskvita in dvopeka, delavci čokolade, sladkorja, marmelade; dalje mlinarji in mesarji in njim sorodni delavci, kakor prekajevalci, izdelovalci konzerv itd. Dalje pivovarji, delavci v žganjarnah, v trgovinah vina, izdelovalci likerjev in delavci, zaposleni pri mineralnih vodah; dalje delavci v mlekarinah, tovarnah olja, špirta, kakor tudi delavci tobačnih tovarn.

V I. U. Z. je bilo leta 1919 včlanjenih iz 11 držav 256.353 članov. Danes so včlanjeni živilski savezi iz 19 držav po skupnem številu 764.426 članov, od teh je 173 tisoč 394 žensk. Najmočnejši je savez ruskih delavcev, ki šteje 451.853 članov, a najmanjši je savez v Jugoslaviji z 893 člani (od teh odpade na našo zvezo 493, na Savez Živežarskih Radnika v Zagrebu pa 400 članov).

Da je število članov v Jugoslaviji v I. U. tako nizko, je krivo predvsem to, ker imamo (odnosno smo imeli) več savezov in pa, ker razne stroke, ki spadajo k živilcem sploh, še niso organizirane, odnosno so priključene k drugim savezom, n. pr. pri »Općem Radničkem Savezu«, ali pa životarijo kot samostojni savezi n. pr. **nakarji, tobačni delavci.**

Treba bo delati na to, da se privede kot po drugih državah vse živilske stroke v en savez, in pa da se čimprej upostavi organizacije med se neorganiziranimi strokami, da bomo tudi mi kaj pomenili v silni armadi, združeni v Internacionalni uniji živilcev.

Peki — Ljubljana.

V četrtek 14. t. m. se je vršil občni zbor podružnice pekov v Ljubljani, ki je bil dobro obiskan.

Iz poročila funkcionarjev je bilo razvidno, da se je delalo v prvi vrsti na konsolidaciji podružnice, ki je po stavki tudi notranje precej trpela. Konstatirati se mora, da so se nekateri starejši pekovski pomočniki popolnoma odtujili, a nasprotno so se mlajši pričeli buditi in živo zanimati za organizacijo, kar dokazuje lepo napredujoči pevski zbor, kateri je priredil 8. t. m. svoj družabni večer, na katerem so pevci zapeli že prav dobro par pesmi.

Izvoljen je bil z malimi izjemami skoro ves stari odbor, kar je dokaz, da je svoje delo pravilno vršil.

Občni zbor je sklenil, da ima podružnični odbor v bodoče delati v prvi vrsti na izobrazbi članstva in sicer podpirati pevski odsek in skrbeti za strokovno izobrazbo, zlasti mlajših članov, da bomo imeli v bodoče sposobne funkcionarje, da bomo zamogli voditi akcije za zboljšanje svojega položaja v bodoče z večjim uspehom.

Mesarji — Ljubljana.

V nedeljo 10. t. m. se je vršil prvi redni občni zbor podružnice mesarjev.

Iz poročila je bilo razvidno, da obstoja podružnica šele pol leta, vendar ima znameniti že lep uspeh z nedeljskim počitkom. Podružnica šteje 115 rednih članov, a kakor vse kaže, bo skoro narasla na 150, kar je edino pravilno, kajti vsak mesarski pomočnik mora biti član svoje organizacije in po svojih močeh prispevati k zbolšanju našega položaja.

Sodrug, dokaz, da si zamoremo svoj položaj zboljšati le potom združenih moči v organizaciji, imamo. Zato moramo dokazati ostalemu proletarijatu, da smo del, vreden pokreta in sposoben, da koraka v vrsti ostalega delavstva po poti napredka do končne zmage.

Naša podružnica je priredila že tradicionalno mesarsko zabavo, katera je letos nadvse sijajno uspela. Moralni in gmetni uspeh je zadovoljiv. Iz čistega dobička bomo zamogli marsikateremu našemu članu v eventuelni bolezn ali brezposelnosti priskočiti na pomoč.

Sodrug, preteklost poznamo in vemo, kakšna je bila.

Prihodnost mora biti naša in z združenimi močmi si jo bomo osvojili.

Pivarji — Ljubljana.

Občni zbor naše podružnice, ki se je vršil v četrtek, dne 14. februarja, ni bil obiskan kot bi z ozirom na naš položaj moral biti.

Iz poročila predsednika je razvidno, da je podružnica po svojih funkcionarjih izvršila več intervencij v korist delavstva. Med najvažnejšimi je bila akcija za takozvano doklado v »švicsezoni« in pa ob redukciji delovnega časa. Povdarjal je, da bi bili uspeli lahko večji, ako bi bilo delavstvo bolj zavedno.

Centralo je zastopal s. Pretnar, ki je obrazložil, kako skušajo delodajalci pod firmo »gospodarskih krogov« izrabiti sedanj položaj v državi in ukiniti ali pa vsaj zmanjšati socialno zakonodajo.

Pozival je delavstvo, naj krepko strne svoje moči in stoji vedno v pripravljenosti, da zamore braniti svoje težko priborjene

pravice. Posebno je potrebno, da se delavstvo pripravi in temeljito, da ob priliki pove tako vodstvu podjetja kot tudi posameznim priganjajem, da je mera šikanacij polna!

Občni zbor je sklenil, da mora biti prihodnje poročilo pestrejšje in uspešnejše, k čemur bodo pripomogli vsi člani podružnice pivovarjev.

Uspehi delavskih zastopnikov.

Danes pričnemo priobčevati pogodbo mariborskih mestnih delavcev, do katere je prišlo šele na pritisk naših del. zastopnikov.

Splošna določila

za kolektivno ureditev službenega razmerja med mariborsko mestno občino in njenimi delavci.

§ 1.

Predmet teh določil je ugotovitev dolžnosti in pravic, ki izvirajo iz službenega razmerja med mestnimi delavci in mestno občino mariborsko.

Za mestne delavce (delavke) je smatrati one osebe, ki jih najame mestna občina mariborska kot delodajalka in ki opravljajo pri mestni občini ali njenih podjetjih izključno le ročna (težaška in rokodelska) dela in ki niso obsežene v že obstoječi pragmatiki za uslužbence mestne občine.

Za delavce v smislu teh določil se smatrajo moške in ženske delavne osebe.

Delavci se po kvalifikaciji ločijo:

1. v kvalificirane, ki opravljajo ono delo, katero zahteva rokodelsko naobrazbo;
2. kvalificirane pomožne delavce, ki vrše pomožno službo pri raznih strojih ter na vseh ostalih odgovornih mestih, ki zahtevajo kako posebno izvežbanost,
3. vsi ostali delavci se smatrajo kot pomožni.

Delavci so stalni ali nestalni.

Nestalni delavci so vsi oni, ki jih najame mestna občina za nestalno ali začasno delo ali le za določen čas, kakor tudi vsi oni, ki še niso dovršili 18. leta starosti. Delavce, ki so najeti za stalno delo in ki so od dneva vstopa najmanj 1 leto zaposleni pri mariborski mestni občini, mora zupan na predlog delavčevega predstojnika po zadovoljivem službovanju imenovati stalnim.

§ 2.

Delovni čas.

a) Normalni delovni čas znaša 8 ur dnevno, oziroma 48 ur tedensko.

Razdelitev delovnega časa na posamezne delovne dni je prepuščena vodstvu dotičnega podjetja oziroma urada, ki more upoštevati, da delo, kjer je to mogoče, konča ob sobotah in na sveti večer opoldne in da maksimalni delovni čas ne sme presegati 9 in pol ur na dan, in mora znašati opoldanski odmor vsaj eno in pol ure.

b) V podjetjih z neprekinjenim obratovanjem, 8 ur na 24 ur. Vrstni red v izmenjavanju pri delu in izmenjavanju ših določil vodstvo dotičnega podjetja.

c) Pri delih, ki prično v zgodnjih jutranjih urah in končajo pozno ponoči, se ravna delovni čas po letnem času in je določen na 48 tedenskih delovnih ur ter se razdeli na posamezne delavnike tako, da ima vsak delavec pri takih dnevih prosto vsako drugo nedeljo.

č) Za voznike, hlapce in čuvaje, pri katerih se načelo 48-urnega delovnega časa ne uveljavlja, se priznavajo pri odmeri mezde posebne ugodnosti.

d) Samovoljno zapuščenje dela ali podjetja med delovnim časom ni dovoljeno.

e) Delavec sme zapustiti delo, ako gre volit, če gre na nabor, ako je pozvan k oblastvom brez lastne krivde in ako zato ne dobi odškodnine, ako gre k zdravniku, ob priliki smrti družinskega člana, ob času poroda soproge, s katero živi v skupnem gospodinjstvu. Vsak takšni slučaj pa mora delavec prijaviti obratnemu vodstvu, oziroma onemu, ki o tem odloča, takoj, ko je za tak zadržek izvedel.

f) Prosti čas, ki je plačan, je določen sledeče: Za volitve 2 uri odsotnosti, za nabor pol dneva, za slučaj smrti družinskega člana 1 dan, ob porodu soproge 1 dan, obisk pri zdravniku pa, kolikor zahteva oddaljenost.

Če zaprosi delavec za odsotnost po tem členu v pod točko c) in f) navedenih slučajih, se mu izda od obratnega vodstva pismeno dovolilo, če pa se delavec neopravičeno po tu določenem oziroma dovoljenem času ne vrne na delo, izgubi pravico na ugodnost tako, da mu vse zamujeni čas v onem primeru delodajalec lahko odtegne od plače.

g) Med delovnim časom obiski niso dovoljeni.

§ 3.

Nadurno delo ob nedeljah in praznikih ter nočno delo.

a) Delo, ki se tekmo 24 ur izvrši preko normalnega 48-urnega tedenskega delovnega časa, velja za nadurno delo.

b) Nadurno delo ob delavskih do 6. ure zvečer se plača najmanj s 50 odstot. pribitkom na normalno urno mezdo. Od 6. ure zvečer pa do 6. ure zjutraj in za nedeljsko delo znaša pribitek 100 odstot. na normalno urno mezdo.

c) Mladostni delavci in delavke ter vajenci se ne smejo zaposliti preko 8 ur dnevno, ishotako tudi ne pri nočnem delu.

č) Za delavce, kojih delavni čas se težko nadzoruje, se določi za nadurno delo pavšalna odškodnina.

d) Na zahtevo vodstva podjetja, oz. urada mora delavec izvršiti nadurno delo v smislu zakonitih določil.

e) Vsako pričeto nadurno delo, ki traja preko 30 minut se računa v izmeri cele nadure. Delo, ki traja manj kot 30 minut, se ne upošteva.

f) Za plačane praznike, ako ne padejo na nedeljo, se štejejo: **Novo leto, Velikonočni ponedeljek, 1. maj, Binkoštni ponedeljek, Vsi svetniki, praznik ujedinjenja, Božič, Vidov dan in Rešnje telo.** Do takih plačanih praznikov imajo pravico samo stalni delavci.

g) Delavec mora biti točno ob določenih uri na svojem mestu.

h) Kdor neupravičeno po plačanem prazniku zamudi več nego 1 uro, ne dobi praznika plačanega.

§ 4.

Dopusti.

1. Po 2 letih stalne službe gre delavcu 6-dnevni plačani dopust, ki se stopnjuje vsako nadaljnjo leto za 1 dan, da doseže 14 plačanih delavni dni.

2. Če se vsled obratnih zaprek dopust ne izrabi, izplača mestna občina upravičencu za čas njegovega neizrabljenega dopusta pripadajočo še enkratno mezdo.

3. Mestna občina odredi med letom čas dopustov in vrstni red tako, da ne trpi normalno delo, vendar pri tem upošteva želje prizadetih, v kolikor je to mogoče.

4. V izrednih slučajih se sme delavca iz dopusta, če mu gre najmanj v izmeri 12 dni, odpoklicati, vendar pa sme delavec še neizrabljen dopust še pozneje v istem letu izrabiti.

5. Ako delavec izstopi po običajni odpovedi iz službe med letom, v katerem ima pravico do dopusta in ta dopust še ni izrabil, potem mu gre za tak del dopusta, ki odgovarja službovanju v dotičnem letu (pro rata temporis), odmena. Če pa je bil že cel dopust izrabil, se mu ima v enaki izmeri odškodnina od njegovih prejemkov odtegniti.

§ 5.

Zavarovanje.

Starostno zavarovanje in zavarovanje za onemoglost se bo uredilo s posebnimi pravilnikom.

Prispevke za OUZD plača mestna občina za vse mestne delavce v celoti.

(Konec prihodnjic)

RAZNO.

Polovična vožnja za občni zbor Konzumnega društva za Slovenijo. Za redni letni občni zbor Konzumnega društva za Slovenijo, ki se bo vršil dne 24. in 25. marca t. l. v Ljubljani, je Generalna direkcija državnih železnic v Beogradu dovolila na podlagi svojega odloka G. D. br. 2689 z dne 22. januarja 1929 polovično vozno karto na vseh progah državnih železnic, izzemši SOE v času od 22. do 27. marca 1929. Dovoženje velja na podlagi potrdila, da je dotični pristojval obnemu zboru. Oni delegati in gosti, ki se bodo poslužili te ugodnosti, naj si nabavijo na izhodni postaji celo vozno karto, na katero naj zahtevajo pri izhodni postaji moker postajni žig. Te zovne karte naj ne oddajo, ker velja pri povratku za povratno vozno karto na podlagi potrdila, ki ga bodo prejeli na obnem zboru v Ljubljani. — Konzumno društvo za Slovenijo.

Naši »gospodarski krogi«, ki si v svoji predrznosti domišljujejo, da so oni tisti tečaj, okrog katerega se mora cela država sukati, plačajo od celokupnega državnega proračuna, ki znaša 12.000 milijonov dinarjev, samo 600 milijonov davka od svojih podjetij. Ostalih 11.400 milijonov plača vse ostalo prebivalstvo z direktnimi in indirektnimi davki. Pa naj še reče kdo, da ti »krogi« nimajo pravice oktroirati vsej državi svoje volje.

Širite naš list!

„DUNAV“

ZAVAROVALNA DELNIŠKA DRUŽBA V ZAGREBU

Podružnica za Slovenijo:

LJUBLJANA / ŠELENBURGOVA UL. 3

TELEFON ŠT. 24-05

ZAVARUJE po najugodnejših pogojih proti škodam vsled požara, vlomskih tatvin, razbitju stekla, transporta, nezdod in zakonitega jamstva. Prevzema tudi zavarovanja avtotaks, avto-jamstva ter sklepa življenska zavarovanja vseh vrst z in brez zdravniške preiskave za slučaj doživetja in smrti. — Otroška in štedilna zavarovanja po najmodernejših kombinacijah in cenah tarifnih. — Vsa potrebna pojasnila so na razpolago pri vseh naših glavnih in krajevnih zastopstvih.

L. MIKUŠ, LJUBLJANA

M E S T N I T R G 15

Dežniki

Na malo! Na veliko!

U S T A N O V L J E N O 1 8 3 9

Delavci, delavke, organizirajte se!